

BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
NHÀ XUẤT BẢN GIÁO DỤC VIỆT NAM

TÀI LIỆU TẬP HUẤN TỔ CHỨC THỰC HIỆN DẠY HỌC THEO SÁCH GIÁO KHOA MỚI

MÔN

ÂM NHẠC

BỘ SÁCH CÙNG HỌC ĐỂ PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC

1

TÀI LIỆU TẬP HUẤN TỔ CHỨC THỰC HIỆN DẠY HỌC THEO SÁCH GIÁO KHOA MỚI

MÔN ÂM NHẠC

1

BỘ SÁCH CÙNG HỌC ĐỂ PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC

PHAN DOÃN THOẠI
HOÀNG LONG
TRẦN VĂN MINH

CÙNG HỌC ĐỂ PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC

Tài liệu

TẬP HUẤN TỔ CHỨC THỰC HIỆN DẠY HỌC THEO SÁCH GIÁO KHOA MỚI MÔN ÂM NHẠC LỚP 1

Bộ sách Cùng học để phát triển năng lực

A. GIỚI THIỆU CHUNG VỀ BỘ SÁCH GIÁO KHOA CÙNG HỌC ĐỂ PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC

1. Những vấn đề cơ bản của sách giáo khoa phát triển năng lực

1.1. Quan niệm về sách giáo khoa (SGK)

– Giáo dục phổ thông phụ thuộc vào chương trình, không phụ thuộc vào sách giáo khoa (SGK).

– SGK cụ thể hoá chương trình; SGK là một trong những tài liệu hướng dẫn dạy học quan trọng.

– SGK cung cấp kiến thức nền tảng, làm cơ sở phát triển những phẩm chất và năng lực người học.

1.2. Trình bày trong sách giáo khoa

Trình bày các sự kiện, cung cấp các tình huống cụ thể, cân nhắc các quá trình học tập của học sinh.

1.3. Cấu trúc của một đơn vị kiến thức

Có nhiều cấu trúc đa dạng phụ thuộc vào các đặc trưng của các chủ đề được đưa ra.

1.4. Lựa chọn nội dung

– Các khái niệm quan trọng đều được liên hệ đến những kinh nghiệm của cuộc sống thực.

– Nội dung dựa trên nền tảng kiến thức, thiết kế cho người học.

– Khi lựa chọn nội dung cần xem xét về tiện ích.

Dựa trên những đặc trưng cơ bản về SGK phát triển năng lực để định hướng phát triển SGK “Cùng học để phát triển năng lực”.

2. Định hướng phát triển sách giáo khoa Cùng học để phát triển năng lực

2.1. Nguyên tắc cơ bản

– Thực hiện nhiệm vụ nêu trong Chương trình Giáo dục phổ thông tổng thể: Đổi mới chương trình và SGK theo định hướng phát triển phẩm chất và năng lực, đảm bảo tính thống nhất trong toàn quốc và phù hợp với đặc thù mỗi địa phương.

– SGK cần tuân thủ và cụ thể hóa Chương trình (Định hướng tiếp cận, Mục tiêu, Yêu cầu cần đạt, Đổi mới phương pháp dạy – học và Đánh giá).

– Đảm bảo kế thừa những yếu tố tích cực của SGK Việt Nam và vận dụng hợp lý kinh nghiệm quốc tế về phát triển SGK hiện đại: *SGK là một kế hoạch cho những hoạt động học tập tích cực của HS, giúp phát triển năng lực chuyên môn, góp phần hình thành và phát triển những phẩm chất và năng lực chung. SGK tạo điều kiện để HS tự học và chứng tỏ khả năng vận dụng sáng tạo. SGK góp phần đổi mới phương pháp dạy học; giúp giáo viên (GV) tổ chức tốt các hoạt động học tập của HS.*

2.2. Định hướng phát triển

Việc phát triển từ Chương trình đến SGK cần được nghiên cứu và thực hiện một cách bài bản, khoa học.

– SGK phải chứa đựng nội dung môn học giúp cho mỗi HS có thể phát triển năng lực đặc thù của môn học, góp phần phát triển năng lực chung.

– SGK phải thể hiện nội dung môn học sao cho có thể cải thiện hiệu quả việc học và vận dụng kiến thức môn học vào thực tiễn và các môn học khác.

– SGK phải là dễ hiểu, hấp dẫn và thân thiện với HS.

– SGK cần linh hoạt theo cách mà GV có thể vận dụng tùy theo đặc điểm của trường học hoặc địa phương của họ. SGK không phải là tài liệu duy nhất cần tuân thủ mà được xem như một minh họa của quan điểm tích hợp của Chương trình.

– SGK, tài liệu tham khảo bổ trợ (TLTKBT) – sách và học liệu điện tử, thiết bị đồ dùng dạy học,... cần được xây dựng đồng bộ, hỗ trợ phát triển tốt nhất những năng lực cần có của HS.

3. Cấu trúc sách giáo khoa và tài liệu tham khảo bổ trợ

3.1. Mô hình cấu trúc sách giáo khoa là mô hình hoạt động

Nội dung mỗi bài trong SGK được thể hiện dưới dạng một hệ thống các hoạt động học. Theo đặc trưng mỗi môn học, cấp học, các tác giả nghiên cứu tìm ra các loại hình hoạt động học thích hợp. Sử dụng các loại hình hoạt động đó để thể hiện nội dung mỗi đơn vị kiến thức một cách hợp lý.

Sách giáo viên (SGV) có cấu trúc 2 trong 1: Mỗi bài trong SGV có những bài tương ứng thu nhỏ của SGK. Nội dung chính của mỗi bài tương ứng trong SGV là hướng dẫn tổ chức các hoạt động (HĐ) học tập của HS. Có ba hình thức tổ chức HĐ học tập cơ bản: HĐ cá nhân, HĐ nhóm, HĐ cả lớp. SGV gợi ý lựa chọn loại hình tổ chức HĐ cho mỗi HĐ tương ứng trong SGK. Khi dạy học, tùy theo đối tượng cụ thể, GV thực hiện tổ chức HĐ học tập một cách linh hoạt, tạo một không khí học tập sôi nổi để HS cùng học, cùng trải nghiệm.

3.2. Hệ thống sách và tài liệu tham khảo bổ trợ

Bộ sách *Cùng học để phát triển năng lực* gồm 3 loại tài liệu:

(a) Sách in giấy: SGK, SGV, Vở hoặc sách bài tập.

(b) Thiết bị giáo dục. Mỗi môn học có đủ thiết bị đồ dùng dạy học đi kèm. Về cơ bản thiết bị, đồ dùng dạy học tối thiểu của Bộ. Riêng với ba môn Toán, Tiếng Việt và Tự nhiên Xã hội lớp 1, có bổ sung điều chỉnh cho phù hợp.

(c) Học liệu điện tử. Ở Tiểu học, mỗi môn học, ở mỗi lớp có 3 học liệu điện tử:

– Sách mềm – Vở bài tập. Chuyển thể từ VBT sang dạng tương tác.

– Sách mềm – Tự kiểm tra, đánh giá. Với mỗi bài trong SGK, có một vài câu hỏi, bài tập để HS tự thực hiện, qua đó tự đánh giá về khả năng nắm vững nội dung cơ bản của bài.

– Tư liệu bài giảng dành cho giáo viên. Phân loại các loại hình bài học trong SGK. Với mỗi loại bài học, thiết kế bài giảng mẫu, kèm theo các tư liệu bổ trợ để GV có thể sử dụng khi dạy học.

Ngoài ra, còn có những trang học liệu khác, như: ngân hàng câu hỏi, tài liệu tập huấn GV... để GV, HS tham khảo.

4. Những đặc trưng của bộ sách *Cùng học để phát triển năng lực*

Bộ sách *Cùng học để phát triển năng lực* đã được biên soạn ở lớp 1 có nhiều ưu điểm nổi bật:

4.1. Mức độ tiếp cận kiến thức hợp lí, vừa đáp ứng yêu cầu của Chương trình, vừa phù hợp với sức học của đại đa số học sinh ở tất cả các vùng miền, đảm bảo sự thân thiện, gần gũi với mọi học sinh, giáo viên.

Ở mỗi môn học, sách bảo đảm sự hài hoà giữa các hoạt động hình thành kiến thức, rèn kĩ năng với hoạt động thực hành, vận dụng kiến thức vào thực tiễn cuộc sống.

4.2. Sách dễ sử dụng, phù hợp cho việc tự học của học sinh, cho việc giảng dạy của giáo viên và việc theo dõi, phối hợp của phụ huynh học sinh.

Việc phát triển từ Chương trình đến sách giáo khoa được nghiên cứu và thực hiện một cách bài bản, khoa học để đảm bảo rằng SGK phải dễ sử dụng, hấp dẫn và phù hợp để HS tự học hiệu quả.

4.3. Sách có độ mở thích hợp, thuận tiện cho việc cập nhật thông tin và bổ sung kiến thức theo vùng miền.

Bộ sách được biên soạn giúp giáo viên có thể vận dụng linh hoạt theo đặc điểm của từng trường học hoặc địa phương.

4.4. Bộ sách góp phần đổi mới phương pháp dạy và học; giúp học sinh thực hiện nhiệm vụ học hiệu quả, giúp giáo viên tổ chức tốt các hoạt động học tập cũng như các hoạt động kiểm tra, đánh giá học tập của học sinh.

Bộ sách được thiết kế theo mô hình hoạt động. Trong đó, nội dung mỗi bài trong SGK được thể hiện qua các hoạt động học; sách giáo viên hướng dẫn tổ chức các hoạt động học đó. Cách thiết kế này tạo điều kiện cho HS tích cực, chủ động, GV dạy học linh hoạt và sáng tạo.

4.5. Bộ sách có một Thiết kế mỹ thuật tổng thể, nhất quán và khoa học. Mỗi cuốn sách được thiết kế đẹp, hấp dẫn, hiện đại, giàu tiện ích và dễ dàng sử dụng cho mỗi học sinh, giáo viên.

4.6. Bộ sách là một bộ tài liệu dạy học hoàn chỉnh, bao gồm: sách giấy (sách giáo khoa, sách giáo viên, vở bài tập); thiết bị, đồ dùng dạy học; sách mềm (sách điện tử). Hệ thống phần mềm và học liệu điện tử dành cho giáo viên và học sinh sẽ hỗ trợ việc dạy – học (hệ thống này giúp nâng cao hiệu quả dạy – học, đáp ứng kì vọng của giáo viên, học sinh và phụ huynh học sinh).

Trên đây là tóm tắt những vấn đề chung của bộ SGK “Cùng học để phát triển năng lực”. Với mỗi môn học, sẽ có bản thuyết minh cụ thể cho từng cuốn SGK của môn học đó.

B. TÀI LIỆU TẬP HUẤN TỔ CHỨC THỰC HIỆN DẠY HỌC MÔN ÂM NHẠC LỚP 1

Phần một

HƯỚNG DẪN CHUNG

1. Giới thiệu sách giáo khoa môn Âm nhạc 1

1.1. Quan điểm biên soạn sách giáo khoa môn Âm nhạc ở cấp Tiểu học nói chung và lớp 1 nói riêng

*** Ở cấp Tiểu học**

– Bám sát chương trình giáo dục phổ thông môn Âm nhạc (Ban hành kèm theo Thông tư số 32/2018/TT-BGDĐT, ngày 26 tháng 12 năm 2018 của Bộ trưởng Bộ Giáo dục và Đào tạo), vận dụng một cách linh hoạt, mang tính mở và có kế thừa một số nội dung của sách hiện hành. Thực hiện nhiệm vụ nêu trong Chương trình Giáo dục phổ thông tổng thể: *Đổi mới chương trình và sách giáo khoa theo định hướng phát triển phẩm chất và năng lực, đảm bảo tính thống nhất trong toàn quốc và phù hợp với đặc thù mỗi địa phương*

– SGK tuân thủ và cụ thể hóa Chương trình (Định hướng tiếp cận, Mục tiêu, Yêu cầu cần đạt, Đổi mới phương pháp dạy – học và Đánh giá).

– Đảm bảo kế thừa những yếu tố tích cực của SGK Việt Nam hiện hành và vận dụng hợp lý kinh nghiệm quốc tế về phát triển SGK hiện đại: SGK là một kế hoạch cho những hoạt động học tập tích cực của học sinh (HS) góp phần hình thành và phát triển những năng lực chung, đặc biệt là năng lực môn học.

– SGK tạo điều kiện để HS tự học và chứng tỏ khả năng vận dụng sáng tạo. SGK góp phần đổi mới phương pháp dạy học; giúp giáo viên (GV) tổ chức tốt các hoạt động học tập của HS.

– Việc phát triển từ chương trình đến sách giáo khoa được nghiên cứu và thực hiện một cách bài bản, khoa học để đảm bảo SGK dễ sử dụng, hấp dẫn và phù hợp để HS tự học hiệu quả.

– SGK chứa đựng nội dung môn học để mỗi HS có thể phát triển năng lực đặc thù của môn học, góp phần phát triển năng lực chung.

– SGK thể hiện nội dung môn học có thể cải thiện hiệu quả việc học và vận dụng kiến thức môn học vào thực tiễn và các môn học khác.

– Lựa chọn nội dung nhẹ nhàng, phù hợp với tâm, sinh lý và khả năng học tập của HS, tránh quá tải. Tổ chức các hoạt động học tập để học sinh tiếp thu kiến thức và hình thành kỹ năng, năng lực âm nhạc phù hợp với lứa tuổi.

– Chú ý tính phổ cập, sách có thể dùng cho đại trà phù hợp với các vùng miền, để tổ chức dạy – học trong những điều kiện khác nhau.

– Tiếp thu vận dụng một số vấn đề mới về phương pháp dạy học âm nhạc của các nước.

– SGK dễ hiểu, hấp dẫn về nội dung, hình thức và thân thiện với học sinh.

– SGK có sự linh hoạt theo cách mà GV có thể vận dụng tùy theo đặc điểm của trường học hoặc địa phương...

– Sách giáo khoa, sách giáo viên và học liệu điện tử, thiết bị đồ dùng dạy học,... đã được xây dựng một cách đồng bộ, đảm bảo phát triển tốt nhất những năng lực cần có của HS.

*** Với lớp 1**

Sách Âm nhạc 1 có những ưu điểm nổi bật sau:

– Mức độ tiếp cận kiến thức hợp lý, vừa đáp ứng yêu cầu của Chương trình, vừa phù hợp với khả năng học tập của đại đa số học sinh ở tất cả các vùng miền, đảm bảo sự thân thiện, gần gũi với mọi HS và giáo viên.

– Căn cứ vào Chương trình môn Âm nhạc, sách giáo khoa (SGK) Âm nhạc 1 được xây dựng theo các chủ đề, mỗi chủ đề có 1 bài hát và 1 bài nghe tương ứng.

Ngoài ra, còn một số nội dung khác như: Kể chuyện âm nhạc; Làm quen với cao độ, trường độ âm thanh; Luyện tập tiết tấu; Trò chơi âm nhạc...

- Các bài hát được lựa chọn cho học sinh học ngắn gọn, đơn giản, dễ hát, dễ thuộc phù hợp lứa tuổi, với chủ đề và có tính cập nhật.

- Ở mỗi chủ đề, sách bảo đảm sự hài hoà giữa các hoạt động hình thành kiến thức, rèn kĩ năng với hoạt động thực hành, vận dụng kiến thức vào thực tiễn cuộc sống.

- Sách dễ sử dụng, phù hợp cho việc tự học của HS, cho việc giảng dạy của giáo viên và việc theo dõi, phối hợp của phụ huynh học sinh.

- Sách có độ mở thích hợp, thuận tiện cho việc cập nhật thông tin và bổ sung kiến thức theo vùng miền, theo định hướng nghề nghiệp của học sinh. Sách được biên soạn giúp giáo viên có thể vận dụng linh hoạt theo đặc điểm của từng trường học hoặc địa phương.

- Sách góp phần đổi mới phương pháp dạy và học; giúp học sinh thực hiện nhiệm vụ học hiệu quả, giúp giáo viên tổ chức tốt các hoạt động học tập cũng như các hoạt động kiểm tra, đánh giá học tập của học sinh.

- Sách được thiết kế theo mô hình hoạt động. Trong đó, nội dung mỗi bài trong SGK được thể hiện qua các hoạt động học; SGK hướng dẫn tổ chức các hoạt động học đó.

- Sách có một Thiết kế mỹ thuật tổng thể, nhất quán và khoa học, hình ảnh đẹp, hấp dẫn, hiện đại, sát với nội dung học tập và dễ dàng sử dụng cho mỗi học sinh, giáo viên.

- Sách là tài liệu dạy học hoàn chỉnh, bao gồm: sách giấy (sách giáo khoa, sách giáo viên); thiết bị, đồ dùng dạy học; sách mềm (sách điện tử), việc dạy học được hỗ trợ bởi hệ thống phần mềm và học liệu điện tử dành cho học sinh và giáo viên (hệ thống này giúp nâng cao hiệu quả dạy học, đáp ứng kì vọng của giáo viên, học sinh và phụ huynh).

1.2. Những điểm mới của sách giáo khoa môn Âm nhạc 1

Từ kinh nghiệm quốc tế qua tham khảo một số sách giáo khoa của các nước như Nhật Bản, Sin-ga-po, Nga, Đức, Hung-ga-ri, Mĩ..., sách giáo khoa Âm nhạc 1 triển khai đầy đủ các nội dung được quy định trong Chương trình Âm nhạc mới, bao gồm: Hát, Nghe nhạc, Đọc nhạc, Nhạc cụ và Thường thức âm nhạc, nhưng thiết kế gọn nhẹ nhằm giúp học sinh vui học, học vui một cách thoải mái, nhẹ nhàng.

Những bài hát các em được học và những bài hát, bản nhạc các em được nghe đã có sự lựa chọn một cách khoa học, logic, hấp dẫn, có nội dung văn học và giai điệu âm nhạc phù hợp với đặc điểm lứa tuổi, phù hợp với các chủ đề đã lựa

chọn, dễ hát, dễ nghe, dễ thuộc, vừa với khả năng học tập của HS, bao gồm bài hát thiếu nhi, dân ca, bài hát nước ngoài.

Các bài hát được chọn để dạy trong sách lớp 1 không sử dụng lại những bài trong sách hiện hành (trừ 2 bài dân ca *Lí cây xanh* – Dân ca Nam Bộ và *Quê hương tươi đẹp* – dân ca Hùng, đồng bào dân tộc ít người miền núi phía Bắc).

SGK Âm nhạc 1, ở 4 chủ đề đầu (thuộc học kì I), ngoài các nội dung Hát, Nghe nhạc các em còn được làm quen với 3 hình tiết tấu mẫu (gọi là hình tiết tấu 1, 2, 3) thể hiện qua các nhạc cụ gõ như: Thanh phách, trống con, Tem-bơ-rin, Trai-en-go (hoặc nhạc cụ gõ tự làm) và sử dụng một vài động tác vận động cơ thể như: giậm chân, vỗ tay, vỗ hai tay lên vai, búng ngón tay hay đọc đồng dao theo tiết tấu... để hướng đến việc rèn luyện tiết tấu, nhịp phách cho HS khi hoạt động âm nhạc.

Sang học kì II, các em bắt đầu được làm quen với cao độ và tên của 5 nốt nhạc Đô – Rê – Mi – Son – La, theo mức độ tăng dần, trước hết chỉ học 3 nốt Đô – Rê – Mi, tiếp theo là 4 nốt Đô – Rê – Mi – Son, rồi 5 nốt Đô – Rê – Mi – Son – La bằng các kí hiệu bàn tay. Ở lớp 1 chưa cho HS đọc đủ 7 nốt Đô – Rê – Mi – Pha – Son – La – Si. Khi đã biết tên và đọc được cao độ các nốt nhạc theo kí hiệu bàn tay, các em mới tiếp cận với nốt nhạc trên khuông nhạc qua những mẫu âm ngắn có sự kết hợp với những hình tiết tấu đã được làm quen và luyện tập nhiều lần (hình tiết tấu 1, 2, 3).

Ở lớp Một, chương trình không quy định có nội dung Lí thuyết âm nhạc. Về nội dung Thường thức âm nhạc, các em được nghe giới thiệu và làm quen với 4 loại nhạc cụ gõ (2 nhạc cụ Việt Nam và 2 nhạc cụ nước ngoài), được nghe kể 2 câu chuyện âm nhạc vui và lí thú.

Các nội dung trong SGK đều được thiết kế dưới các dạng hoạt động học tập và trải nghiệm thực tế để qua đó hình thành những năng lực và phẩm chất cho HS theo qui định của chương trình.

Nội dung chính của mỗi bài tương ứng trong SGK là Hướng dẫn tổ chức các hoạt động học tập của HS. Có 3 hình thức tổ chức hoạt động học tập cơ bản: Hoạt động cá nhân, Hoạt động nhóm, Hoạt động cả lớp. SGK gợi ý lựa chọn loại hình tổ chức Hoạt động cho mỗi Hoạt động tương ứng trong SGK. Khi dạy học, tùy theo đối tượng cụ thể, GV thực hiện tổ chức Hoạt động học tập một cách linh hoạt, tạo một không khí học tập sôi nổi để HS cùng học, cùng trải nghiệm.

Những nội dung trong sách giáo khoa được trình bày theo các dạng hoạt động như: khởi động, khám phá, luyện tập, vận dụng và trải nghiệm, sáng tạo.

Sách Âm nhạc 1, có các logo để thể hiện những nội dung khác nhau, HS nhìn vào hình ảnh của các logo có thể nhận biết được nội dung học tập. Ngoài ra, sách còn được trang trí bởi nhiều hình vẽ đẹp, sinh động, minh họa cho các nội dung và các hoạt động. Khi giở sách ra, các em thấy hấp dẫn và lôi cuốn, tạo tâm lí muốn tìm hiểu và khám phá, học tập.

Sách Âm nhạc 1 được biên soạn một cách khoa học, công phu, phù hợp với năng lực tiếp thu và cảm nhận của HS ở mọi vùng miền. Nội dung của sách đã kết hợp được truyền thống với hiện đại, giàu bản sắc dân tộc Việt Nam. Kèm theo sách có Tài liệu dạy học điện tử và băng âm thanh các bài hát, bài nghe, phần nhạc đệm (nhạc beat) của bài dạy hát...

Ở giai đoạn đầu, khi thực hiện nội dung Đọc nhạc đã sử dụng phương pháp đọc cao độ các nốt nhạc theo kí hiệu bàn tay (theo kinh nghiệm của các nước như Hung-ga-ri, Đức, Nhật Bản, Mĩ, Sin-ga-po) để các em dễ dàng tiếp cận với việc đọc cao độ các nốt nhạc, như một hình thức trò chơi, không tạo nên sự quá tải mà tạo sự hào hứng, vui vẻ, sau đó có kèm thêm bài tập mẫu âm ghi trên khuôn nhạc dùng khóa Son và ghi số chỉ nhịp để HS được làm quen dần với kí hiệu ghi nhạc trên 5 dòng kẻ.

Ngoài những bài hát đã dùng trong các chủ đề, sách còn có thêm phần phụ lục các bài hát dùng để thay thế, giúp cho GV và HS được linh hoạt lựa chọn khi tổ chức dạy – học.

So sánh với sách giáo khoa hiện hành: Trong thời gian qua, từ năm học 2002 ở lớp 1, 2, 3 không có SGK môn Âm nhạc. Chương trình âm nhạc hiện hành được thể hiện trong sách Nghệ thuật – phần Âm nhạc (sách giáo viên). Sách này gồm có 2 nội dung chính là Học hát và Phát triển khả năng Âm nhạc. Ở phân môn Học hát, sách chọn 12 bài trong đó có 9 bài hát thiếu nhi, 2 bài dân ca Việt Nam và 1 bài hát nước ngoài. Phân môn *Phát triển khả năng âm nhạc* có các nội dung: Nghe Quốc ca Việt Nam, dân ca, bài hát thiếu nhi hoặc nhạc không lời. Tập phân biệt âm thanh cao – thấp, dài – ngắn, hướng đi của âm thanh: đi lên, đi xuống, đi ngang; tập thể hiện các tiết tấu đơn giản bằng nhạc cụ gõ.

Bên cạnh SGK, HS có Tập bài hát lớp 1, Tập bài hát lớp 2 và Tập bài hát lớp 3. Các Tập bài hát có đủ nhạc và lời những bài hát trong SGK và có thêm Phụ lục một số bài hát có thể bổ sung, thay thế.

Như vậy có thể thấy việc biên soạn sách dạy Âm nhạc cho HS 3 lớp đầu cấp Tiểu học nói chung và lớp 1 nói riêng của Chương trình hiện hành khác hẳn với SGK Âm nhạc 1 theo Chương trình mới. Sách hiện hành không soạn theo chủ đề mà chia thành các bài học – mỗi bài học lấy một bài hát là chủ đạo, mỗi bài thường dạy trong 2 tiết, chưa dạy các nốt nhạc...

2. Cấu trúc sách và cấu trúc bài học

Sự chuyển hóa từ mục tiêu, yêu cầu cần đạt về năng lực, phẩm chất được qui định trong Chương trình mới thành nội dung hoạt động học tập trong SGK lớp 1.

Để thực hiện mục tiêu và các yêu cầu của Chương trình mới, sách giáo khoa Âm nhạc 1 đã chọn những bài hát, bài nghe, các hình tiết tấu mẫu, các mẫu âm,

các nhạc cụ gõ và câu chuyện âm nhạc... phù hợp với độ tuổi và sự tiếp thu của HS lớp 1 để đưa vào sách, thiết kế thành các chủ đề/ bài học. Trong chủ đề/ bài học định ra các hoạt động cụ thể nhằm giúp giáo viên thực hiện tốt chương trình. Sau khi dạy và học, theo thời gian HS bước đầu hình thành những phẩm chất và năng lực chung cũng như năng lực đặc thù của môn học.

2.1. Cấu trúc sách

Căn cứ vào chương trình môn Âm nhạc, sách giáo khoa Âm nhạc 1 được xây dựng theo các chủ đề, mỗi chủ đề có 1 bài hát và 1 bài nghe tương ứng. Ngoài ra, còn một số nội dung khác như: Kể chuyện âm nhạc; Làm quen với cao độ, trường độ âm thanh; Luyện tập tiết tấu; Trò chơi âm nhạc...

Sách giáo khoa Âm nhạc 1 có 8 chủ đề sau:

1. Chủ đề *Đi học* (4 tiết)
2. Chủ đề *Cây xanh* (4 tiết)
3. Chủ đề *Thầy cô và mái trường* (4 tiết)
4. Chủ đề *Em yêu quê hương* (4 tiết)
5. Chủ đề *Mùa xuân* (4 tiết)
6. Chủ đề *Gia đình* (4 tiết)
7. Chủ đề *Những con vật quanh em* (4 tiết)
8. Chủ đề *Em yêu Tổ quốc Việt Nam* (3 tiết)

Mỗi chủ đề trong SGK không thể hiện số tiết và thường dạy trong 4 tiết (số tiết của mỗi chủ đề sẽ được phân chia cụ thể ở SGK). Như vậy, 8 chủ đề được dạy trong 31 tiết (trong đó 7 chủ đề dạy trong 28 tiết, 1 chủ đề dạy 3 tiết) và sau 2 chủ đề sẽ có 1 tiết ôn tập (có 4 tiết ôn tập).

Một năm học có 35 tuần, mỗi tuần có 1 tiết Âm nhạc, trong đó có 31 tiết học và 4 tiết ôn tập, kiểm tra.

Tóm lại: Cấu trúc sách giáo khoa đã có đủ các thành phần cơ bản như: phần chủ đề; bài học; giải thích thuật ngữ; mục lục. Cấu trúc bài học trong sách giáo khoa bao gồm các mục cơ bản sau: mở đầu, kiến thức mới, luyện tập, vận dụng và trải nghiệm sáng tạo.

2.2. Cấu trúc chủ đề/ bài học

2.2.1. Đặc điểm của cấu trúc chủ đề/ bài học

Căn cứ vào các nội dung học tập đã được quy định trong Chương trình môn Âm nhạc, mỗi chủ đề trong SGK đã có sự lựa chọn các nội dung một cách logic, khoa học theo một quan điểm nâng dần mức độ kiến thức (từ dễ, đơn giản đến nâng cao) để hình thành phẩm chất và năng lực cho người học. Từ chủ đề 1 đến

chủ đề 4 (trong học kì I), thường có từ 3 – 4 nội dung học tập, đồng thời ở những chủ đề này nội dung Đọc nhạc cũng chưa đưa vào để tránh sự quá tải và dễ gây nên tâm lí lo ngại khi học âm nhạc đối với HS. Từ chủ đề 5 – đến chủ đề 8 (trong học kì II), có từ 4 – 5 nội dung và HS bắt đầu được làm quen với việc đọc nhạc theo kí hiệu bàn tay một cách nhẹ nhàng như một trò chơi (theo phương pháp tiếp cận của một số nước như: Nhật Bản, Sin-ga-po, Mĩ, Nga, Hung-ga-ri) bước đầu được làm quen với một vài kí hiệu âm nhạc cơ bản trên khuôn nhạc khóa Son qua các bài tập đọc nhạc đơn giản.

Tên của mỗi chủ đề cũng được sách lựa chọn một cách cẩn thận, chi tiết, đảm bảo được các yếu tố: Gần gũi, thân thiện, dễ nhớ, dễ hiểu và phù hợp với đặc điểm lứa tuổi học sinh lớp 1. Đồng thời, cũng muốn thông qua các chủ đề đó để khẳng định sách không chỉ quan tâm đến việc hình thành năng lực mà còn phải chú ý đến việc hình thành phẩm chất cho HS.

Các nội dung được lựa chọn trong các chủ đề của sách, gồm có:

Hát: Chọn 1 bài hát có nội dung phù hợp với chủ đề, phù hợp với khả năng của HS để dạy cho HS hát. Ví dụ: Chủ đề có tên gọi Đi học thì bài hát được chọn là bài *Học sinh lớp Một vui ca*; Chủ đề *Thầy cô và mái trường* chọn bài hát *Mái trường em yêu*; Chủ đề *Em yêu quê hương*, có bài *Quê hương tươi đẹp*...

Nghe nhạc: Mỗi chủ đề chọn 1 bài hát (hoặc 1 bản nhạc không lời) phù hợp với nội dung chủ đề cho học sinh nghe. Ví dụ ở chủ đề *Cây xanh*, chọn bài *Bài hát trồng cây*; chủ đề *Em yêu quê hương* chọn bài *Biển quê hương em*; chủ đề *Gia đình yêu thương*, chọn bài *Gia đình nhỏ, hạnh phúc to*; Chủ đề *Em yêu Tổ quốc Việt Nam* chọn bản Hòa tấu nhạc cụ dân tộc bài *Trống cơm* – dân ca... Ngoài ra, còn cho HS được trải nghiệm qua phần nghe một số âm thanh thực tế trong cuộc sống hoặc trong âm nhạc để các em nhận biết và phân biệt được độ cao – thấp, dài – ngắn, to – nhỏ của âm thanh, qua đó giúp các em biết cảm thụ và thể hiện cảm xúc khi nghe nhạc.

Đọc nhạc: Trong học kì I, nội dung đọc nhạc chưa cho học sinh tiếp cận để tránh sự quá tải mà chỉ cho các em luyện tập một số hình tiết tấu mẫu để rèn luyện sự cảm nhận về tiết tấu, nhịp điệu trong âm nhạc, làm nền tảng cho việc thực hiện nội dung Đọc nhạc ở học kì II. Từ học kì II, học sinh bắt đầu được làm quen với cao độ của 5 nốt nhạc Đô – Rê – Mi – Son – La bằng kí hiệu bàn tay và từng bước làm quen với nốt nhạc trên khuôn nhạc thông qua việc đọc mẫu âm, theo mức độ tăng dần (bắt đầu là 3 nốt Đô – Rê – Mi, tiếp theo là 4 nốt Đô – Rê – Mi – Son và 5 nốt Đô – Rê – Mi – Son – La). Như vậy ở lớp 1, HS được làm quen với thang 5 âm làm nền tảng, cơ sở cho việc đọc nhạc ở các lớp học, cấp học tiếp theo, khi các em học đủ 7 âm của giọng Đô trưởng.

Nhạc cụ: Theo chương trình, ở các lớp 1, 2, 3 cấp Tiểu học, học sinh chỉ tiếp cận việc sử dụng một số nhạc cụ gõ, do đó ngay từ lớp 1 học sinh tập chơi nhạc

cụ gõ để đệm cho bài hát (đệm theo nhịp, theo phách hoặc tiết tấu lời ca) và tập 3 hình tiết tấu mẫu (số 1, số 2, số 3). Ba hình tiết tấu này là cơ sở để sang học kì II khi tập đọc cao độ nốt nhạc, các em có thể đọc cao độ kết hợp trường độ theo mẫu âm đơn giản bằng kí hiệu bàn tay rồi tập theo nốt nhạc ghi trên khuôn nhạc. Ngoài ra, có thể dùng các động tác vận động cơ thể như: vỗ tay, giậm chân, vỗ vào hai vai, búng ngón tay... để thể hiện 3 hình tiết tấu và đệm cho bài hát tạo nên sự sinh động, cuốn hút người học vào các hoạt động trải nghiệm.

Lí thuyết âm nhạc: Nội dung này Chương trình môn Âm nhạc quy định chưa đưa vào các lớp 1, 2, 3.

Thường thức âm nhạc: Giới thiệu 4 nhạc cụ gõ trong đó có 2 nhạc cụ gõ dân tộc: thanh phách, trống nhỏ và 2 nhạc cụ gõ nước ngoài: Tem-bơ-rin (Tambourine) và Trai-en-gô (Triangle).

Hai câu chuyện âm nhạc ngắn: *Hội thi giọng hát hay* và *Âm nhạc với loài vật*.

Cuối sách Âm nhạc 1 có phần Phụ lục. Phần này có 4 bài hát tương ứng với 4 chủ đề để giáo viên có thể thay thế bài dạy (nếu cần).

Như vậy có thể thấy, sách Âm nhạc 1 đã vận dụng đầy đủ và linh hoạt các yêu cầu được quy định trong Chương trình môn Âm nhạc mới, từ đó các tác giả đã lựa chọn các nội dung cụ thể để đưa vào sách một cách logic, khoa học. Có thể tóm tắt nội dung của sách gồm:

- Nội dung Hát: 08 bài hát (bài hát thiếu nhi, bài hát nước ngoài, bài dân ca Việt Nam).

- Nội dung Nghe nhạc: 07 bài nghe (6 bài hát + 1 bài hòa tấu nhạc cụ dân tộc). Ngoài ra HS còn được nghe để phân biệt âm thanh cao – thấp, dài – ngắn, nhanh – chậm, to – nhỏ.

- Nội dung Nhạc cụ: Sử dụng nhạc cụ gõ Việt Nam và nước ngoài để đệm cho bài hát và thể hiện các hình tiết tấu mẫu.

- Nội dung Đọc nhạc: Đọc cao độ 5 nốt nhạc Đô – Rê – Mi – Son – La và một số bài tập đọc nhạc (gọi là đọc mẫu âm).

- Nội dung Thường thức âm nhạc: HS được nghe 2 câu chuyện âm nhạc và được làm quen với 4 loại nhạc cụ gõ (thanh phách, trống nhỏ, Tem-bơ-rin, Trai-en-gô). Những nội dung đó là cơ sở để dạy – học hướng tới yêu cầu cần đạt trong Chương trình đã đề ra.

So sánh một số chủ đề với chủ đề/ bài học trong SGK hiện hành (sự khác biệt):

Sách giáo khoa Âm nhạc 1 mới được thiết kế theo các chủ đề, mỗi chủ đề của SGK Âm nhạc mới có từ 3 đến 5 nội dung được quy định trong Chương trình. Các

nội dung học tập trong một chủ đề được đan xen một cách logic và đảm bảo lượng kiến thức vừa đủ với khả năng tiếp thu của HS, có sự kết hợp hài hòa giữa kiến thức mới với kiến thức cũ tạo nên sự phong phú, đa dạng. Nội dung học tập được thiết kế theo các hoạt động để hình thành kiến thức, kĩ năng và năng lực cần đạt qua 4 tiết học.

Ví dụ Chủ đề 3: *Thầy cô và mái trường* trong SGK Âm nhạc 1 có 4 nội dung là: Hát bài *Mái trường em yêu*; Nghe nhạc bài *Cô giáo em*; Nhạc cụ *Luyện tập hình tiết tấu 1, 2*; Thường thức âm nhạc: Câu chuyện *Hội thi giọng hát hay*.

SGK Âm nhạc 1 hiện hành không thiết kế theo chủ đề mà bố cục nội dung theo từng bài, từng tiết học. Các bài học trong sách Nghệ thuật 1 hiện hành (phần Âm nhạc) thường chỉ có 1 hoặc 2 nội dung đơn giản (cơ bản là nội dung học hát) và chỉ đơn thuần là cung cấp nội dung, kiến thức cho người học, chưa chú ý nhiều đến việc hoạt động để hình thành phẩm chất và năng lực. Mỗi bài học thường được triển khai thực hiện trong 2 tiết. Ví dụ trong sách Nghệ thuật 1 (phần Âm nhạc): Tiết 8 và tiết 9 dạy bài hát *Lí cây xanh* và tập đọc thơ 4 chữ theo tiết tấu bài *Lí cây xanh*. Tiết 11 – 12: Dạy bài hát *Đàn gà con* (tiết 11 dạy hát, tiết 12 ôn tập bài hát).

2.2.2. Một số chủ đề/ bài học đặc trưng trong sách giáo khoa Âm nhạc 1

* Chủ đề 1: Đi học

Đây là chủ đề đầu tiên của SGK Âm nhạc 1 có nội dung phù hợp với những ngày đầu các em được học tập ở một môi trường mới. Chủ đề này gồm có các nội dung: Hát *Học sinh lớp Một vui ca*; Nghe nhạc: Bài *Quốc ca Việt Nam*, Nghe và phân biệt âm thanh cao – thấp; Nhạc cụ: Giới thiệu nhạc cụ gõ thanh phách và bài luyện tập tiết tấu, được thực hiện trong 4 tiết/ 4 tuần. Chủ đề này có bài hát *Học sinh lớp Một vui ca* của Nhạc sĩ Hoàng Long để dạy cho HS hát, đây là một bài hát mới mà tác giả dành nhiều tâm huyết để viết dành tặng riêng cho cuốn sách. Bài hát ngắn gọn, xúc tích, có giai điệu âm nhạc hay, lời ca phù hợp với lứa tuổi học sinh lớp 1, phù hợp trong những ngày HS mới đến học tập ở một môi trường mới, dễ thuộc, dễ nhớ. Ở nội dung Nghe nhạc, HS được nghe bài *Tiến quân ca (Quốc ca Việt Nam)*, bởi lẽ ngay từ những ngày đầu mới đến trường các em đã được tiếp xúc và trải nghiệm thực tế của nghi lễ chào cờ qua buổi lễ khai giảng và sau đó bài hát lại thường xuyên được vang lên trong nghi thức chào cờ của ngày đầu tuần. Do vậy, việc cho HS được nghe bài Quốc ca từ ngay chủ đề đầu tiên là phù hợp và đảm bảo theo yêu cầu của Chương trình quy định cho nội dung Nghe nhạc (phải cho HS nghe bài Quốc ca). Cũng trong phần Nghe nhạc, HS được hoạt động trải nghiệm để phân biệt được độ cao – thấp của âm thanh thông qua các ví dụ về âm thanh trong cuộc sống và âm thanh trong âm nhạc.

Chủ đề 1

ĐI HỌC

BẠN SẼ HỌC

- ♪ **Hát:** Bài hát *Học sinh lớp Một vui ca.*
- ♪ **Nghe nhạc:**
 - Nghe bài hát *Tiến quân ca (Quốc ca Việt Nam).*
 - Phân biệt âm thanh cao – thấp.
- ♪ **Nhạc cụ:**
 - Giới thiệu nhạc cụ gõ *Thanh phách.*
 - Luyện tập hình tiết tấu 1.

Nội dung nhạc cụ HS được nghe giới thiệu về cấu tạo và hướng dẫn cách sử dụng thanh phách – một nhạc cụ gõ dân tộc đơn giản và rất phổ biến. Trong phần thực hành chơi nhạc cụ gõ, sách hướng dẫn HS sử dụng thanh phách để gõ đệm cho bài hát (đệm theo phách, theo nhịp) và tập gõ hình tiết tấu mẫu (hình tiết tấu 1).

Hình ảnh tiết tấu 1 trên cũng được thể hiện ngay trong SGK để HS bắt đầu làm quen với kí hiệu của hình nốt nhạc.

9 Quan sát hình và nghe giới thiệu nhạc cụ gõ: Thanh phách.

Thanh phách được làm từ chất liệu gỗ hoặc tre. Khi sử dụng, gõ hai thanh vào nhau tạo nên âm thanh nghe giòn giã.

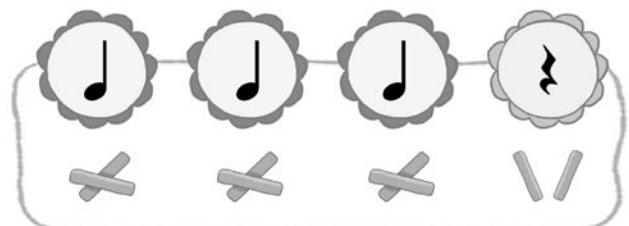

10 Tập chơi nhạc cụ gõ: Thanh phách.

Hình tiết tấu 1

11 Nghe và gõ đệm theo hình tiết tấu 1.

BẠN SẼ HỌC

- ♪ Hát: Bài hát *Khúc nhạc mùa xuân*.
- ♪ Nghe nhạc:
Nghe bài hát *Màu xanh mùa xuân*.
- ♪ Nhạc cụ:
 - Giới thiệu nhạc cụ gõ *Trống nhỏ*.
 - Luyện tập kết hợp hình tiết tấu 1 và 2.
- ♪ Đọc nhạc:
Tập đọc cao độ các nốt nhạc Đô – Rê – Mi.

Đây là chủ đề thứ 5 trong SGK Âm nhạc 1 được dạy trong 4 tiết/ 4 tuần. Theo tiến trình của thời gian học tập trong năm học, thời điểm này cũng chính là mùa xuân trong bốn mùa xuân – hạ – thu – đông (tháng 1 – tháng 2), để qua các bài học âm nhạc trong chủ đề các em thêm yêu cảnh vật, thiên nhiên, giáo dục thẩm mĩ. Chủ đề này chọn 1 bài cho HS hát, bài *Khúc nhạc mùa xuân*, nhạc nước ngoài. (Trong chương trình có qui định lựa chọn bài hát cho HS học phải có 3 thành phần: dân ca, bài hát thiếu nhi và bài hát nước ngoài).

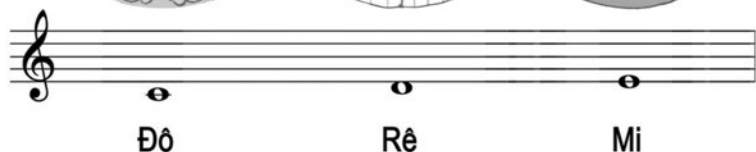
– Nội dung nghe nhạc: là bài *Màu xanh mùa xuân* (có nội dung phù hợp với chủ đề *Mùa xuân*).

– Nhạc cụ: giới thiệu Trống nhỏ – 1 nhạc cụ gõ dân tộc. Sử dụng trống nhỏ, HS luyện hình tiết tấu 1 kết hợp với hình tiết tấu 2.

Trong chủ đề này bắt đầu có nội dung Đọc nhạc – một nội dung mới. Như vậy, sau khi đã được luyện tập với các hình tiết tấu ở học kì I, trong chủ đề 5 HS bắt đầu được làm quen với việc tập đọc cao độ các nốt nhạc Đô – Rê – Mi theo kí hiệu bàn tay, sau đó kết hợp nhìn vị trí các nốt nhạc trên khuông nhạc và tập đọc một số bài tập mẫu âm có kết hợp với hình tiết tấu đã học (hình tiết tấu 1) để HS tập đọc đúng cao độ và trường độ như yêu cầu cần đạt của Chương trình qui định. Việc xuất hiện khuông nhạc, khóa nhạc, nốt nhạc trên khuông, số chỉ nhịp chưa cần phải giải thích về nguyên lí mà mặc nhiên để các em công nhận, như một hình thức gián tiếp để các em được tiếp xúc và làm quen với các kí hiệu âm nhạc. Như vậy, so với chủ đề 1 giới thiệu ở trên, chủ đề 5 có thêm yếu tố mới đó là đọc cao độ 3 nốt nhạc Đô – Rê – Mi theo kí hiệu bàn tay và tập đọc mẫu âm trên khuông nhạc.

12 Tập đọc cao độ các nốt nhạc Đô – Rê – Mi theo kí hiệu bàn tay.

BẠN SẼ HỌC

- ♪ Hát: Bài hát *Chúc mừng bạn voi*.
- ♪ Thường thức âm nhạc:
Câu chuyện *Âm nhạc với loài vật*.
- ♪ Nhạc cụ: Luyện tập các hình tiết tấu 1, 2, 3.
- ♪ Đọc nhạc:
Tập đọc các nốt nhạc Đô – Rê – Mi – Son – La.

Chủ đề 7 trong SGK Âm nhạc 1 được dạy trong 4 tiết/4 tuần. Chủ đề này chọn 1 bài hát cho HS hát, bài *Chúc mừng bạn voi*, sáng tác của nhạc sĩ Phạm Tuyên, tác giả viết hoàn toàn dựa trên chất liệu dân ca Ê-đê, Tây nguyên.

Chủ đề này không có nội dung Nghe nhạc nhưng có nội dung Thường thức âm nhạc với 1 câu chuyện âm nhạc (Âm nhạc với loài vật).

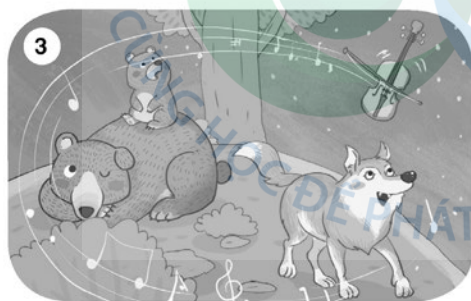
7 Nghe và ghi nhớ câu chuyện: *Âm nhạc với loài vật*

Nhiều loài vật cũng thích âm nhạc đấy các bạn ạ! Nghe tiếng nhạc rộn ràng, mèo thì lim dim, chó thì vểnh tai thích thú.

Khi tiếng kèn đồng vừa cất lên, chú ngựa bỗng nghển cao đầu, vươn cổ dài về phía có tiếng nhạc.

Tiếng đàn vi-ô-lông vui tươi, trong sáng làm cho gấu và voi bỗng tỉnh giấc ngủ, chó sói thì bớt hung dữ.

Chim sơn ca có giọng hát rất hay nên được mệnh danh là "Danh ca của trái đất".

(Theo SGK Hát nhạc 1 – NXBGD-1996)

Tập đọc cao độ các nốt của thang 5 âm Đô – Rê – Mi – Son – La (tập đọc cao độ theo kí hiệu bàn tay và đọc mẫu âm trên khuông nhạc theo hình tiết tấu đã được luyện tập nhiều lần).

Cũng như ở chủ đề 5, việc xuất hiện khuông nhạc, nốt nhạc trên khuông, số chỉ nhịp không cần giải thích, mặc nhiên để các em công nhận.

3. Phương pháp dạy học/ tổ chức hoạt động

Dạy học âm nhạc ở trường phổ thông nói chung và trường Tiểu học nói riêng chủ yếu là tổ chức cho HS hoạt động và trải nghiệm, để từ đó hình thành kiến thức kĩ năng, thái độ (năng lực là kiến thức, kĩ năng; phẩm chất và thái độ). Thực chất việc dạy và học âm nhạc ở Tiểu học từ lâu nay người ta không quan tâm nhiều đến dạy lí thuyết mà chủ yếu dạy thực hành. Thực hành Hát, thực hành Đọc nhạc, thực hành chơi nhạc cụ (nếu có)... qua thực hành để hình thành kiến thức. Bởi vậy, nếu nói trước khi có chủ trương dạy học tập trung vào phát triển năng lực, người ta chỉ tập trung vào dạy kiến thức đối với môn Âm nhạc cũng chưa hoàn toàn chính xác. Bởi âm nhạc khi nào được vang lên mới có ý nghĩa. Mà muốn được vang lên bằng âm thanh tất nhiên phải thông qua hoạt động, hoạt động của trò dưới sự hướng dẫn của thầy. Dạy học Âm nhạc là một quá trình liên tục hoạt động. Chính vì thế mà có lúc trong giáo dục người ta đã xếp 3 môn học Âm nhạc, Mĩ thuật, Thể dục thành môn *Hoạt động giáo dục*, bởi 3 môn này không bao giờ chỉ tập trung vào dạy lí thuyết, dạy kiến thức đơn thuần như một số môn học và các lĩnh vực khác.

Cần vận dụng một cách linh hoạt và sáng tạo một số phương pháp dạy học âm nhạc của những nhà sư phạm âm nhạc nổi tiếng trên thế giới như: Kart Orff (nhà sư phạm âm nhạc người Đức); phương pháp Suzuki (nhà sư phạm âm nhạc Nhật Bản); Dalcroze (giáo sư âm nhạc người Thụy Sĩ); Kodaly (nhà sư phạm và lí luận âm nhạc dân tộc học Hung-ga-ri)...

3.1. Những yêu cầu cơ bản về phương pháp dạy học bộ môn Âm nhạc

- + Dạy học Âm nhạc lấy việc thực hành, luyện tập là chủ yếu.
- + Từ thực hành, từ trải nghiệm thực tiễn khi hoạt động âm nhạc để rút ra lí thuyết.
- + Kiến thức âm nhạc không đơn thuần là lí thuyết mà ngay trong việc thực hành, trải nghiệm để hình thành kĩ năng, kĩ xảo đã bao hàm những kiến thức âm nhạc.
- + Phương pháp dạy học Âm nhạc đa dạng không chỉ có việc thầy hướng dẫn, trò ghi nhớ, làm theo mà trò còn có thể cho HS tự khám phá, tự sáng tạo thông qua hoạt động biểu diễn, trò chơi hay học ở ngoài lớp như xem biểu diễn, tham gia Câu lạc bộ âm nhạc.
- + Dạy đọc nhạc theo kí hiệu bàn tay và vận động cơ thể theo bài hát hay theo các mẫu hình tiết tấu có thể xem là vấn đề mới về phương pháp dạy học

âm nhạc so với hiện hành. Khi dùng kí hiệu bàn tay có thể sử dụng một tay hoặc cả hai tay. Sách Âm nhạc hiện hành cũng đã dùng phương pháp vận động cơ thể phụ họa cho bài hát nhưng ở sách mới hướng dẫn vận động cơ thể bằng các kiểu – cách như: vỗ tay, vỗ vai, vỗ đùi, giậm chân, búng ngón tay (để phát ra âm thanh)... theo các hình tiết tấu mẫu hoặc đệm theo nhịp, phách của bài hát (khi thực hiện HS có thể đứng hoặc ngồi, thực hiện cả lớp hay theo nhóm – mỗi nhóm được sáng tạo cách vỗ /gõ/vận động khác nhau...).

3.2. Hướng dẫn và gợi ý phương pháp, hình thức tổ chức dạy học/ tổ chức hoạt động Âm nhạc

3.2.1. Phương pháp dạy học

– Dùng lời: Dùng lời nói để thuyết trình, giải thích (Ví dụ: Giới thiệu tác giả, giới thiệu bài học, giải thích thật ngữ...).

– Làm mẫu/ trực quan: GV thị phạm để HS quan sát hoặc lắng nghe và làm theo. (Ví dụ: Hát mẫu một câu hát mới để học sinh hát theo, làm mẫu kí hiệu bàn tay tượng trưng cho nốt nhạc...).

– Vấn đáp: Đặt câu hỏi cho HS trả lời. (Ví dụ: Sau khi nghe bài hát nêu câu hỏi để học sinh phát biểu...).

– Trải nghiệm: HS tự làm để hiểu và hình thành kĩ năng (hát, đọc nhạc...).

3.2.2. Hình thức tổ chức dạy học

– Học trong lớp: Học trong chính khóa thực hiện theo Chương trình và sách giáo khoa.

– Học ngoài lớp: Học ngoài giờ chính khóa, học ngoài trời (hoạt động vào buổi thứ 2 với các trường dạy học 2 buổi/ ngày).

– Học tập thể, học theo nhóm, cặp đôi hoặc cá nhân trên lớp chính khóa hoặc ngoại khóa.

– Sắp xếp bàn ghế theo thứ tự truyền thống hoặc không theo truyền thống (xếp thành hình tròn, hình chữ nhật...), học ngoài không gian lớp học.

3.2.3. Tổ chức các hoạt động

Hát: Dạy hát theo phương pháp đã quen dùng. Tuy nhiên, GV có thể vận dụng một cách linh hoạt không quá gò bó theo khuôn mẫu: Dạy hát theo lối truyền khẩu, hát mẫu từng câu hoặc sử dụng nhạc cụ cho HS nghe giai điệu và hát theo... Chú ý phát huy tính tích cực hoạt động và khơi gợi sự sáng tạo ở mỗi HS. Khi dạy HS học bài hát, GV cần phối hợp nhiều cách thức khác nhau như gõ đệm, vận động cơ thể, hát – múa, biểu diễn đơn ca, tốp ca... để hình thành cho các em kĩ năng ca hát cơ bản.

Nghe nhạc: gồm nhạc có lời và nhạc không lời. Dạy nghe nhạc vẫn sử dụng các phương pháp quen dùng như: nghe trực tiếp giọng hát của GV, nghe qua phương tiện nghe, nhìn... nhưng lưu ý nên cho HS được nghe nhiều lần, kể cả trong những tiết không có nội dung nghe nhạc. Trong quá trình cho HS nghe nhạc, GV có thể khuyến khích HS vận động theo nhịp điệu của bản nhạc, nghe và thể hiện cảm xúc, nghe và trả lời câu hỏi...

Nghe nhạc là một hoạt động có tính đặc thù riêng. Tiếp thu âm nhạc qua hoạt động nghe nhạc là một quá trình rung cảm (cảm nhận) phức tạp đòi hỏi GV phải có những dẫn dắt, gợi mở, khơi gợi cho HS một cách khéo léo và tinh tế, tạo điều kiện cho sự phát triển năng lực, cảm thụ âm nhạc (phù hợp với yếu tố vùng miền). Ngoài ra còn cho HS được trải nghiệm qua phần nghe một số âm thanh thực tế trong cuộc sống để các em nhận biết và phân biệt được độ cao – thấp, dài – ngắn, to – nhỏ của âm thanh âm nhạc, qua đó giúp các em biết cảm thụ và thể hiện cảm xúc khi nghe nhạc.

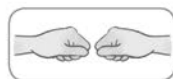

Đọc nhạc: Đọc cao độ các nốt nhạc Đô – Rê – Mi – Son – La theo kí hiệu bàn tay (đọc thang 5 âm). Phương pháp này như là một trò chơi để HS làm quen với cao độ các nốt nhạc. Khi dạy, GV phải làm mẫu chính xác, chậm, rõ ràng để HS nhận biết được từng thế tay ứng với tên của mỗi nốt nhạc, sau đó kết hợp đọc đúng cao độ với thế tay để HS luyện tập.

ĐỌC NHẠC

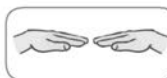
- 10** Đọc tên các nốt nhạc
Đô – Rê – Mi – Son – La
theo kí hiệu bàn tay.

Đô

Rê

Mi

Son

La

- 11** Tập đọc cao độ các nốt nhạc
Đô – Rê – Mi – Son – La.

- 12** Đọc theo mẫu âm sau:

Khi luyện tập, GV nên cho HS thực hiện từ dễ đến khó, từ chậm đến nhanh: đọc các âm liền bậc, cách bậc hoặc phối hợp các âm với độ khó tăng dần. Đọc nhạc kết hợp kí hiệu bàn tay, đọc nhạc kết hợp gõ đệm, đọc trên khuôn nhạc, đọc theo nhóm, đọc theo cặp đôi...

Thường xuyên dùng đàn hoặc một nhạc cụ có âm thanh chuẩn khi dạy nội dung đọc nhạc.

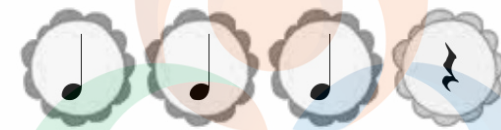
Chú ý khơi gợi để phát huy được khả năng âm nhạc ở HS, cố gắng hạn chế dạy đọc nhạc theo lối truyền khẩu.

Nhạc cụ: Ở lớp 1, nhạc cụ gõ là một phương tiện trong nội dung học nhạc cụ. HS dùng nhạc cụ gõ để thể hiện các hình tiết tấu mẫu (quy ước là hình tiết tấu 1, 2, 3) hoặc đệm cho bài hát: theo nhịp, theo phách, theo tiết tấu lời ca... Ngoài ra, có thể dùng các động tác vận động cơ thể như: vỗ tay, giậm chân, vỗ vào hai vai, búng ngón tay (có phát ra âm thanh)... để thể hiện 3 hình tiết tấu

Hình tiết tấu 1

Hình tiết tấu 2

Hình tiết tấu 3

Thường thức âm nhạc gồm:

+ Kể chuyện âm nhạc

Các câu chuyện trong SGK Âm nhạc 1 sẽ được GV kể cho HS nghe với nhiều hình thức khác nhau sao cho sinh động và hấp dẫn, sau đó có sự trao đổi với HS để các em ghi nhớ nội dung. Nên chú ý sử dụng tài liệu điện tử, ứng dụng công nghệ thông tin trong việc dạy kể chuyện cho HS. Có các hình thức như: đọc toàn bộ câu chuyện, kể tóm tắt theo tranh trong SGK, kể chuyện kèm minh họa âm nhạc, kể chuyện theo dạng phim hoạt hình (nếu có)...

+ Giới thiệu nhạc cụ

GV sử dụng các phương pháp dạy học truyền thống, dạy học tích cực, kết hợp với các phương tiện nghe, nhìn, tranh ảnh, đồ dùng trực quan... để HS được tiếp cận và làm quen với một số nhạc cụ Việt Nam và nước ngoài. Chú ý sự tương tác giữa GV với HS, giữa HS với HS để các em được trải nghiệm thực tế.

*** Lưu ý:**

Trong phương pháp dạy học Âm nhạc, trò chơi âm nhạc có thể là hoạt động khởi động hoặc thực hiện trong khi tổ chức các nội dung học tập. Các trò chơi đó

là: gõ tiết tấu đối đáp, gõ nối tiếp 2 hình tiết tấu, vận động cơ thể, nghe để nhận biết âm thanh, nghe giai điệu, nghe tiết tấu, xem tranh đoán tên bài hát...

Khi tổ chức các hoạt động: khởi động, khám phá, luyện tập, vận dụng, GV có thể thực hiện một cách linh hoạt, sáng tạo các hình thức tổ chức đã có trong cuốn sách này cho phù hợp với tình hình thực tiễn và khả năng của HS.

Để hình thành năng lực âm nhạc cho HS, GV cần sử dụng các phương pháp dạy học tích cực như: hoạt động cặp đôi, hoạt động nhóm, tương tác giữa HS với GV, HS với HS thông qua các hoạt động.

GV tích cực tổ chức cho HS được hoạt động trải nghiệm sáng tạo trong từng tiết học, thông qua việc khơi gợi, động viên, khuyến khích, tổ chức trò chơi...

4. Kiểm tra, đánh giá kết quả học tập môn Âm nhạc

Định hướng chung việc đánh giá kết quả giáo dục môn Âm nhạc theo chương trình mới 2018 đã chỉ ra như sau: “**Nhằm** cung cấp thông tin chính xác, kịp thời, có giá trị về mức độ đáp ứng yêu cầu cần đạt của chương trình và sự tiến bộ của HS; hướng dẫn, điều chỉnh dạy học, quản lí và phát triển chương trình để nâng cao chất lượng giáo dục âm nhạc. Giáo viên đánh giá phẩm chất và năng lực dựa vào những yêu cầu cần đạt, kết hợp đánh giá định tính với định lượng, kết hợp đánh giá chẩn đoán kết hợp với đánh giá quá trình học tập, luyện tập, biểu diễn, sáng tạo để thấy được sự tiến bộ của HS về ý thức, về năng lực âm nhạc.”

Tự đánh giá: Từng HS nhận xét bản thân đã hoàn thành bài học hoặc chưa hoàn thành bài học. Chỗ nào chưa làm được, chỗ nào còn làm sai...

Đánh giá lẫn nhau: HS đánh giá bạn đã đạt hoặc chưa đạt. HS nhận xét bạn của mình những chỗ sai /đúng.

GV đánh giá: Nhận xét khái quát, chỉ ra những chỗ cần phải sửa chữa, gợi ý cách khắc phục...

Trong kiểm tra đánh giá có các hình thức:

- Kiểm tra – đánh giá chẩn đoán (áp dụng vào thời điểm đầu năm học để biết năng lực của HS).
- Kiểm tra – đánh giá thường xuyên (áp dụng trong các bài học/ tiết học hằng ngày, hằng tuần).
- Kiểm tra định kì (áp dụng ở cuối học kì, cuối năm học, cuối cấp học).

Trong kiểm tra có đánh giá định tính: kết quả học tập được mô tả bằng nhận xét hoặc biểu thị bằng chữ cái. Đánh giá định lượng thì kết quả học tập được đánh giá bằng điểm số, chủ yếu sử dụng ở cấp Trung học cơ sở, Trung học phổ thông.

Ví dụ về kiểm tra – đánh giá:

- Sau khi học một bài hát, học sinh trình bày bài hát đã học. GV cho HS nhận xét bạn sau đó GV kết luận (GV khen ngợi, biểu dương nếu hát đúng, hát tốt, chỉ ra

chỗ chưa đúng, đúng sai nhiều/ ít, chỗ nào cần sửa, cách sửa...). Đánh giá hoàn thành, hoàn thành tốt hoặc chưa hoàn thành.

– Sau khi tập đọc nốt nhạc hay mẫu âm, HS tự nhận xét bản thân đã thực hiện đúng chưa, bạn góp ý, GV kết luận, đánh giá.

4.1. Kiểm tra đánh giá năng lực, phẩm chất

Giáo dục phẩm chất qua bài học: Có 5 phẩm chất cần hình thành và giáo dục cho HS suốt thời gian học ở nhà trường phổ thông. Đó là: yêu nước, nhân ái, trung thực, chăm chỉ và trách nhiệm. Trong môn Âm nhạc tùy từng nội dung kiến thức mà giáo dục cho học sinh từng phẩm chất đó. Tuy nhiên, với bộ môn Nghệ thuật đặc thù như Âm nhạc thì có thể khai thác thông qua các bài hát, giờ học hát, đọc nhạc, chơi nhạc cụ....

Có 3 năng lực đặc thù của môn học Âm nhạc cần được phát triển, đó là: năng lực thể hiện (hát, đọc nhạc, chơi nhạc cụ), năng lực hiểu biết và cảm thụ (hiểu biết lí thuyết âm nhạc, cảm thụ bài hát được học, cảm thụ bài hát hay bản nhạc được nghe, cảm thụ qua việc chơi nhạc cụ), năng lực vận dụng và sáng tạo (vận dụng vào đời sống, vận dụng vào học bài mới, sáng tạo trong tập biểu diễn, sáng tạo trong cách thể hiện tác phẩm...). Tổng hợp các năng lực trên để hình thành *năng lực thẩm mĩ* trong Chương trình tổng thể đã ghi.

Đánh giá năng lực đạt được qua Chủ đề/ bài học: Đánh giá năng lực phải quan tâm đến việc hình thành kiến thức, kĩ năng. Ví dụ khi học bài hát phải đánh giá hát đã đúng hay còn sai (sai cao độ hay sai trường độ? Có thể sai cả hai yếu tố đó), hát có biểu cảm. Đọc nhạc cũng vậy, nhưng đọc nhạc còn phải lưu ý đọc đúng tên nốt, không học vẹt...

4.2. Một số gợi ý về hình thức phương pháp kiểm tra, đánh giá năng lực trong môn Âm nhạc

- Đánh giá năng lực thể hiện âm nhạc:
 - + Hát/ đọc nhạc theo giai điệu đúng/ sai (cao độ, trường độ).
 - + Hát lời ca đúng/ sai.
 - + Hát/ đọc nhạc đúng/ sai nhịp/ phách.
 - + Hát có diễn cảm, hát kết hợp vận động.
- Đánh giá năng lực cảm thụ, hiểu biết âm nhạc:
 - + Khi nghe nhạc có biểu hiện cảm xúc.
 - + Nêu được tên bài, tên tác giả, nội dung bài hát, bài nghe...
 - + Khi gõ phách, gõ nhịp phải nhịp nhàng đều đặn.
 - + Nhớ tên nốt nhạc, hình nốt.
 - + Khi hát có biểu hiện cảm xúc.
 - + Trả lời được câu hỏi.

- Đánh giá năng lực vận dụng/ sáng tạo âm nhạc:
- + Tìm được động tác vận động cơ thể theo bài hát, bài đọc nhạc.
- + Biết hòa giọng hát cùng tập thể.
- + Có thể trình bày bài hát trước mọi người một cách tự nhiên, tự tin, có diễn xuất, có biểu cảm.

5. Hướng dẫn khai thác, sử dụng nguồn tài nguyên sách và các học liệu điện tử của Nhà xuất bản Giáo dục Việt Nam

Trong những năm qua NXBGDVN đã xuất bản khá nhiều sách về âm nhạc, dạy và học âm nhạc phục vụ cho GV – HS Tiểu học và Trung học cơ sở. Đó là các tuyển tập bài hát cho HS Tiểu học, Trung học cơ sở, các sách giáo khoa Âm nhạc và sách giáo viên từ lớp 1 đến lớp 9, các sách bài soạn dạy âm nhạc, sách hỏi – đáp dạy âm nhạc ở Tiểu học, Kể chuyện âm nhạc, sách giới thiệu tác giả – tác phẩm,... Những nguồn tư liệu đó đa số phục vụ cho Chương trình hiện hành nhưng để tham khảo, người đọc cũng có thể tìm được những điều cần thiết để bổ sung cho dạy học theo Chương trình mới.

6. Khai thác thiết bị và học liệu trong dạy học

Thiết bị dạy học theo Chương trình và sách giáo khoa mới đối với môn Âm nhạc nói chung và lớp 1 nói riêng không có nhiều. Tuy nhiên, để dạy tốt môn học ở lớp 1, GV cần được trang bị đàn phím điện tử, một số nhạc cụ gõ (nhạc cụ gõ có thể tự làm), đĩa nhạc, máy nghe, máy chiếu, màn hình, tài liệu điện tử... Ngoài ra GV cần tự làm thêm hoặc sưu tầm một số hình ảnh, tranh vẽ, hiện vật để giúp cho bài giảng sinh động, cụ thể... Tư liệu *dạy học điện tử* là một phương tiện mới giúp GV dạy tốt môn học.

7. Một số lưu ý lập kế hoạch dạy học theo thông tư 3866

7.1. Đối với trường học 2 buổi/ ngày

GV âm nhạc cần đề xuất với nhà trường tổ chức cho HS hoạt động âm nhạc vào buổi học thứ 2 của ngày bằng các hình thức như: Câu lạc bộ hay lớp học âm nhạc trong đó có thể tổ chức dạy hát, dạy nhạc cụ, đội đồng ca, tốp ca, xem biểu diễn, dạy đàn chuyên biệt. Các hoạt động này nhằm đáp ứng nhu cầu, sở thích, năng khiếu của HS.

7.2. Đối với trường chưa có điều kiện tổ chức học 2 buổi/ ngày

Cần dạy đúng, dạy đủ nội dung và thời lượng của môn học. Ưu tiên hoạt động củng cố giúp HS hoàn thành các nội dung học tập theo mục tiêu, yêu cầu của Chương trình và sách giáo khoa mới.

Phần hai

GỢI Ý, HƯỚNG DẪN TỔ CHỨC DẠY HỌC MỘT SỐ DẠNG BÀI TỔ CHỨC HOẠT ĐỘNG MÔN ÂM NHẠC

1. Hướng dẫn dạy học dạng bài A

Chủ đề 2: *Cây xanh*

Nội dung: – Hát: Bài hát *Lí cây xanh*.

– Nghe nhạc:

+ Nghe bài hát *Bài hát trồng cây*.

+ Phân biệt âm thanh dài – ngắn.

– Nhạc cụ: Luyện tập các hình tiết tấu 1, 2.

Hướng dẫn chi tiết:

Dạy hát bài *Lí cây xanh*. Thực hiện cách dạy truyền khẩu từng câu hát ngắn theo lối móc xích hoặc đàn cho học sinh nghe từng nét nhạc ngắn để các em tự hát lời ca (tự khám phá). Học sinh gõ đệm bài hát theo phách (chú ý phách đầu tiên khi gõ phải rơi vào chữ “cây”).

Hoạt động vận dụng: theo tiết tấu bài *Lí cây xanh*, cho HS đọc bài đồng dao: *Cây cam cây quýt ...*

Nghe nhạc: GV giới thiệu *Bài hát trồng cây*, cho HS nghe 2, 3 lần (GV tự trình bày hoặc nghe qua đĩa nhạc đã thu thanh). Trong khi nghe GV động viên các em thể hiện các động tác cơ thể hoặc thể hiện cảm xúc cá nhân (đầu lắc lư, chân giậm nhịp, 2 tay đưa đẩy...). GV nhắc nhở các em hãy chăm sóc và bảo vệ cây xanh.

Phân biệt âm thanh cao – thấp: GV tìm những ví dụ trong đời sống hoặc trong âm nhạc để HS nghe, phân biệt âm thanh cao – thấp (dùng giọng hát, tiếng đàn). Gợi ý HS tìm thêm những ví dụ khác. Sang chủ đề 2 HS làm quen và thể hiện hình tiết tấu 2 (gồm 4 hình móc đơn, nốt đen và dấu lặng đen). GV cho các em so sánh hình tiết tấu 1 gõ chậm, hình tiết tấu 2 gõ nhanh. Sau khi luyện tập hình tiết tấu 2, GV có thể cho các em gõ đối đáp: một nhóm gõ hình tiết tấu 1, một nhóm gõ hình tiết tấu 2. Khi gõ phải nhịp nhàng, đều đặn, không nhanh, không chậm và liên tục nhiều lần. Tiếp tục cho hai nhóm gõ đồng thời, nhóm một gõ hình tiết tấu 1, nhóm hai gõ hình tiết tấu 2, sau đó đổi bên...

Các nội dung trên được dạy trong 3 tiết /3 tuần. Tiết thứ 4 là tiết Tổ chức hoạt động âm nhạc theo chủ đề. Những nội dung đã học trong 3 tiết trước sẽ lần lượt được ôn lại thông qua các hoạt động để học sinh thể hiện và trải nghiệm.

2. Hướng dẫn dạy học dạng bài B

Chủ đề 3: *Thầy cô và mái trường*

Nội dung: – Hát: Bài hát *Mái trường em yêu*.

- Nghe nhạc: Nghe bài hát *Cô giáo em*.
- Nhạc cụ: Luyện tập các hình tiết tấu 1, 2.
- Thường thức âm nhạc: Câu chuyện *Hội thi giọng hát hay*.

Hướng dẫn chi tiết:

Dạy bài hát bài *Mái trường em yêu*. Thực hiện cách dạy truyền khẩu từng câu hát ngắn theo lối móc xích hoặc đàn cho học sinh nghe từng nét nhạc ngắn để các em tự hát lời ca (tự khám phá). Học sinh vỗ tay hoặc dùng thanh phách gõ đệm bài hát theo phách và gõ đệm theo nhịp (chú ý nếu gõ đệm theo nhịp thì bắt đầu vào nhịp ứng với chữ “đây” trong lời ca).

Nghe nhạc: bài *Cô giáo em*. GV giới thiệu bài *Cô giáo em*, cho HS nghe 2, 3 lần (GV tự trình bày hoặc nghe qua đĩa nhạc đã thu thanh). Trong khi nghe, GV động viên các em thể hiện các động tác cơ thể hoặc thể hiện cảm xúc cá nhân (đầu lắc lư, chân giậm nhịp, 2 tay đưa đẩy...). GV nhắc nhở các em phải có ý thức tôn trọng và kính yêu, quý mến các thầy cô giáo.

Nhạc cụ: Luyện tập các hình tiết tấu 1, 2. Dùng thanh phách thể hiện hình tiết tấu 1 (gồm 3 hình nốt đen, dấu lặng đen) và hình tiết tấu 2 (gồm 4 hình móc đơn, nốt đen và dấu lặng đen). GV cho các em so sánh hình tiết tấu 1 gõ chậm, hình tiết tấu 2 gõ nhanh. Sau khi luyện tập hình tiết tấu 2, GV có thể cho các em gõ đối đáp: một nhóm gõ hình tiết tấu 1, một nhóm gõ hình tiết tấu 2. Khi gõ phải nhịp nhàng, đều đặn, không nhanh, không chậm và liên tục nhiều lần. Tiếp tục cho 2 nhóm gõ đồng thời, nhóm một gõ hình tiết tấu 1, nhóm hai gõ hình tiết tấu 2, sau đó đổi bên. Ngoài ra có thể tìm những kiểu cách khác cho HS luyện 2 hình tiết tấu. Ví dụ: nhóm một gõ 3 lần tiết tấu 2, nhóm hai gõ tiếp 3 lần tiết tấu 1. Có thể một nhóm vỗ tay, một nhóm gõ thanh phách đối đáp theo 1 hình tiết tấu hoặc hai nhóm đối đáp bằng 2 hình tiết tấu chậm – nhanh (hình tiết tấu 1 và 2).

Thường thức âm nhạc: Câu chuyện *Hội thi giọng hát hay*. Thông qua câu chuyện, GV đọc toàn bộ nội dung câu chuyện trong sách giáo viên, sau đó kể lại tóm tắt theo tranh trong sách giáo khoa. Cuối cùng GV đặt một vài câu hỏi cho các em trả lời.

Qua câu chuyện, giáo dục các em muốn hát đúng, hát hay cần phải thường xuyên luyện tập chăm chỉ.

Các nội dung trong chủ đề được dạy trong 3 tiết /3 tuần. Tiết thứ 4 là tiết Tổ chức hoạt động âm nhạc theo chủ đề. Những nội dung đã học trong 3 tiết trước sẽ lần lượt được ôn lại thông qua các hoạt động để học sinh thể hiện và trải nghiệm (phần này đã có gợi ý trong SGK).

3. Hướng dẫn dạy học dạng bài C

Chủ đề 6: Gia đình yêu thương

Nội dung: – Hát: Bài hát *Ba ngọn nến lung linh*.

– Nghe nhạc: Nghe bài hát *Gia đình nhỏ, hạnh phúc to*.

- Nhạc cụ: Luyện tập các hình tiết tấu 1, 2, 3.
- Đọc nhạc: Tập đọc cao độ các nốt nhạc Đô – Rê – Mi – Son.

Hướng dẫn chi tiết:

Dạy bài hát *Ba ngọn nến lung linh*. GV hát trực tiếp kết hợp với nhạc đệm. Dùng phương tiện nghe – nhìn, hướng dẫn HS đọc lời ca theo từng câu hát hoặc đọc theo tiết tấu của bài. GV chia câu hát cho phù hợp (3 hoặc 6 câu hát và đánh dấu chỗ lấy hơi). GV đàn và hát mẫu từng câu cho HS hát theo (chú ý hát được những nốt ngân dài 2 phách). Sau đó HS hát cả bài, GV lắng nghe để sửa sai (nếu có). Cuối cùng cho HS hát với nhạc đệm.

Nghe bài hát *Gia đình nhỏ, hạnh phúc to*. GV dùng lời kết hợp với các phương tiện nghe – nhìn, tranh ảnh để dẫn dắt vào nội dung nghe hát. GV cho HS nghe bài hát bằng các hình thức như hát trực tiếp với phần nhạc đệm, dùng các phương tiện nghe – nhìn. GV nhắc HS chú ý lắng nghe và bộc lộ cảm xúc khi nghe bài hát.

Nhạc cụ: Luyện tập các hình tiết tấu 1, 2, 3. GV cho HS luyện tập 3 hình tiết tấu 1, 2, 3 với các nhạc cụ gõ. GV thực hiện mẫu động tác vận động cơ thể theo mỗi hình tiết tấu một cách chậm rãi, HS thực hiện theo.

- + Hình tiết tấu 1: HS đứng hai tay chống hông, giậm chân theo thứ tự phải – trái – phải ứng với 3 nốt đen, hai bàn tay mở ra ứng với dấu lặng đen.
- + Hình tiết tấu 2: HS ngồi, hai tay vỗ vào hai đùi ứng với những nốt đơn và nốt đen, hai bàn tay mở ra ứng với dấu lặng đen. GV có thể dùng số đếm 1, 2, 3, 4, 5 “mở” để HS dễ thực hiện.
- + Hình tiết tấu 3: HS đứng hai tay vỗ vào hai bên hông ứng với những nốt đen và nốt đơn, hai bàn tay mở ra ứng với dấu lặng đen. GV có thể dùng số đếm 1, 2, 3, 4 “mở” để HS dễ thực hiện.

Đọc nhạc: có nội dung mới là đọc cao độ các nốt Đô – Rê – Mi – Son theo kí hiệu bàn tay và đọc mẫu âm trên khuôn nhạc. Trước tiên GV cho học sinh ôn lại kí hiệu bàn tay 3 nốt Đô – Rê – Mi đã học ở chủ đề 5. Sau đó giới thiệu kí hiệu bàn tay của nốt **Son** là nốt mới và cho học sinh làm theo. Tiếp tục sẽ vừa đọc cao độ 4 nốt vừa kết hợp làm kí hiệu bàn tay. Để các bài tập đọc cao độ theo kí hiệu bàn tay không đơn điệu và phát huy năng lực của HS, GV có thể cho các em đọc theo các mẫu âm khác nhau ngoài mẫu âm ghi trong SGK và đọc kết hợp cả cao độ và trường độ theo các hình tiết tấu đã luyện tập. Ví dụ: các nốt Đô – Rê – Mi – Son, Son – Mi – Rê – Đô đọc cao độ với hình tiết tấu 3. Hay là: các nốt Đô – Đô – Rê – Mi – Son, Son – Son – Mi – Rê – Đô đọc cao độ với hình tiết tấu 2, vv... (Khi làm động tác tay cũng thể hiện theo đúng trường độ hình nốt).

Sau những bài tập mẫu âm bằng kí hiệu bàn tay với các hình tiết tấu như trên, GV cho các em tiếp cận với tên nốt và hình nốt trên khuôn nhạc và đọc theo mẫu âm trong SGK, đồng thời GV có thể bổ sung thêm bài tập tương tự để các em tập nhận ra tên nốt nhạc trên các vị trí của khuôn nhạc. Giáo viên giải thích cho các em thấy các hình tiết tấu trên mẫu âm tương đương với các hình tiết tấu đã được luyện tập nhiều lần (hình tiết tấu 1, 2, 3).

4. Hướng dẫn dạy học dạng bài D

Ôn tập chủ đề 5 và 6

Nội dung:

- Biết biểu diễn 2 bài hát *Khúc nhạc mùa xuân* và *Ba ngọn nến lung linh*.
- Thể hiện được 3 hình tiết tấu 1, 2, 3 bằng các nhạc cụ gõ hoặc vận động cơ thể.
- Đọc được cao độ 4 nốt nhạc Đô – Rê – Mi – Son theo kí hiệu bàn tay.

Hướng dẫn chi tiết:

Biết biểu diễn 2 bài hát *Khúc nhạc mùa xuân* và *Ba ngọn nến lung linh*.

Cho HS biểu diễn 2 bài hát với một vài hình thức khác nhau như đơn ca, song ca, nhóm, cả lớp. HS chăm chú lắng nghe, quan sát và vận động cơ thể theo nhịp điệu của bài hát. GV chú ý uốn nắn những chỗ HS hát chưa đạt để HS hát lại câu hát đó.

Thể hiện được 3 hình tiết tấu 1, 2, 3 bằng các nhạc cụ gõ hoặc vận động cơ thể. HS thể hiện các hình tiết tấu bằng hoạt động của chân và tay (cặp đôi, nhóm). Gọi từng nhóm HS lên thực hiện Hình tiết tấu 1, Hình tiết tấu 2, Hình tiết tấu 3. Cả lớp thực hiện kết hợp 3 hình tiết tấu 1, 2, 3.

Đọc được cao độ 4 nốt nhạc Đô – Rê – Mi – Son theo kí hiệu bàn tay.

Sử dụng lại các hình thức tổ chức đọc nhạc đã thực hiện ở những tiết học trước cho HS ôn luyện cao độ của 4 nốt nhạc Đô – Rê – Mi – Son theo kí hiệu bàn tay. GV đàn 4 nốt nhạc Đô – Rê – Mi – Son theo chiều đi lên và đi xuống, HS đọc theo. GV chuẩn bị trước một vài giai điệu ngắn (sao cho phù hợp với khả năng của HS) để HS đọc theo kí hiệu bàn tay. Giai điệu có sự kết hợp với 1 trong 3 hình tiết tấu.

Phần ba **CÁC NỘI DUNG KHÁC**

1. HƯỚNG DẪN SỬ DỤNG SÁCH GIÁO VIÊN MÔN ÂM NHẠC

Sách giáo viên môn Âm nhạc 1 là sách hướng dẫn GV sử dụng sách giáo khoa Âm nhạc 1. Căn cứ vào những thông tin và gợi ý – hướng dẫn trong SGK, các thầy cô giáo cần xem đây là tài liệu tham khảo quan trọng để tổ chức dạy – học theo Chương trình mới, sách giáo khoa mới. Tất nhiên trong quá trình dạy học, các thầy cô giáo hoàn toàn có thể thay đổi, bổ sung hoặc sáng tạo thêm so với những điều được trình bày trong SGK để phát huy thế mạnh của bản thân hoặc phù hợp với điều kiện, hoàn cảnh chung của nhà trường, của địa phương.

Điều khác biệt đối với các SGK cũ trước đây là SGK mới có in lại toàn bộ SGK dùng cho HS vào SGK nhưng thu nhỏ và tương ứng với các nội dung hướng dẫn

đặt ngay bên cạnh. Việc này tạo điều kiện thuận lợi cho GV không phải giở cuốn sách giáo khoa cho HS để đối chiếu khi thực hiện dạy học từng chủ đề, từng tiết học. Do sách giáo khoa được thiết kế theo chủ đề và qui định mỗi chủ đề thực hiện chủ yếu trong 4 tiết/ 4 tuần nhưng không phân chia nội dung cụ thể từng tiết, SGV sẽ giúp các thầy cô việc phân chia nội dung dạy học mỗi chủ đề tới từng tiết (bao gồm 3 tiết dạy học và 1 tiết ôn tập, trải nghiệm).

Ví dụ: Chủ đề 6 *Gia đình yêu thương* có các nội dung được ghi ngay trang đầu của chủ đề trong sách giáo khoa như sau:

Hát: *Ba ngọn nến lung linh*.

Nghe nhạc: Nghe bài hát *Gia đình nhỏ, hạnh phúc to*.

Nhạc cụ: Luyện tập các hình tiết tấu 1, 2, 3.

Đọc nhạc: Tập đọc cao độ các nốt nhạc Đô – Rê – Mi – Son.

Trong sách giáo viên sẽ phân chia nội dung các tiết học như sau:

- + Tiết 1 của chủ đề (tức là tiết 23/ tuần thứ 23) Học hát bài *Ba ngọn nến lung linh*.
- + Tiết 2 của chủ đề (tức là tiết 24/ tuần thứ 24) Luyện tập bài hát *Ba ngọn nến lung linh*. Nghe bài hát *Gia đình nhỏ, hạnh phúc to*.
- + Tiết 3 của chủ đề (tức là tiết 25/ tuần thứ 25) Luyện tập hình tiết tấu 1, 2, 3. Tập đọc các nốt nhạc Đô – Rê – Mi – Son.
- + Tiết 4 của chủ đề (tức là tiết 26/ tuần thứ 26) Tổ chức hoạt động âm nhạc theo chủ đề 6.

1.1. Cấu trúc sách giáo viên

SGV được chia thành 2 phần

Phần một: Những vấn đề chung.

Phần này SGV cung cấp những thông tin như:

- Mục tiêu môn Âm nhạc 1.
- Chương trình Âm nhạc lớp 1 (trích từ văn bản theo thông tư số 32/2018 của Bộ trưởng Bộ Giáo dục và Đào tạo, ban hành ngày 26/12/2018).
- Nội dung chính của SGK Âm nhạc 1.
- Cấu trúc SGK Âm nhạc 1.
- Phương pháp dạy học tích cực các nội dung trong SGK Âm nhạc 1.
- Các phương tiện, đồ dùng dạy học Âm nhạc lớp 1.
- Việc kiểm tra đánh giá kết quả dạy và học.

Phần hai: Hướng dẫn thực hiện các chủ đề/ tiết học trong sách giáo khoa Âm nhạc 1.

Phần này viết theo 8 chủ đề trong SGK. Mỗi chủ đề thường dạy trong 4 tiết. Trong SGK ghi rõ mục tiêu chủ đề, năng lực hướng tới, thuật ngữ, chuẩn bị của giáo viên, học sinh. Từng tiết 1, tiết 2, tiết 3, tiết 4 của mỗi chủ đề có ghi nội dung, yêu cầu cần đạt và tổ chức các hoạt động. Tiết 4 hoạt động âm nhạc theo chủ đề.

Ví dụ : Chủ đề 1 *Đi học*

Tiết 1: Học bài hát *Học sinh lớp Một vui ca*.

Trong tiết này có Tổ chức các hoạt động: khởi động, khám phá, luyện tập.

Tiết 2: Ôn luyện bài hát *Học sinh lớp Một vui ca*. Nghe bài hát *Tiến quân ca (Quốc ca Việt Nam)*. Phân biệt âm thanh cao – thấp.

Trong tiết này có tổ chức các hoạt động: Vận dụng (bài *Học sinh lớp Một vui ca*), Hoạt động khám phá (Nghe bài hát *Tiến quân ca – Quốc ca Việt Nam*), Phân biệt âm thanh cao – thấp.

Tiết 3: Giới thiệu nhạc cụ gõ thanh phách. Luyện tập hình tiết tấu 1

Trong tiết học này có tổ chức các hoạt động: Khám phá, luyện tập.

Tiết 4: Tổ chức hoạt động âm nhạc theo chủ đề 1.

Trong tiết này, GV tổ chức hoạt động cho các em thể hiện và trải nghiệm âm nhạc như: tập biểu diễn bài *Học sinh lớp Một vui ca*, tập chào cờ, nghe hát Quốc ca, chơi nhạc cụ gõ thanh phách với hình tiết tấu 1...

1.2. Sử dụng sách giáo viên

Để sử dụng SGK có hiệu quả, GV cần tìm hiểu kĩ phần hướng dẫn chung, sau đó nghiên cứu những bài hướng dẫn cụ thể. Trong quá trình dạy học, GV có thể biên soạn giáo án chi tiết có sự vận dụng, bổ sung, sáng tạo, làm mới bài hướng dẫn đã viết trong sách.

2. HƯỚNG DẪN SỬ DỤNG SÁCH BỔ TRỢ, SÁCH THAM KHẢO

- + Những sách, tài liệu bổ trợ cho việc dạy học âm nhạc theo Chương trình mới còn rất khiêm tốn. GV có thể tìm hiểu thông tin trên mạng hoặc những sách, tài liệu bổ trợ sẽ được biên soạn và xuất bản sau này.
- + Sử dụng tài liệu điện tử hỗ trợ dạy học môn Âm nhạc 1 của Nhà xuất bản Giáo dục Việt Nam sẽ được công bố.

Tài liệu này giúp giáo viên có âm thanh và hình ảnh để chuyển tải các nội dung trong sách giáo khoa tới học sinh một cách sinh động và cụ thể

Học liệu điện tử

Kèm theo sách giáo khoa Âm nhạc 1 “Cùng học để phát triển năng lực”

**Truy cập trang mạng để xem minh họa trực tuyến:
sgk.sachmem.vn**

Giới thiệu

Sách Mềm là một hệ thống phần mềm kèm theo các học liệu điện tử được xây dựng nhằm mục đích giúp nâng cao hiệu quả giảng dạy và học tập.

Học liệu điện tử kèm theo sách giáo khoa Âm nhạc 1 “Cùng học để phát triển năng lực” là một phần trong hệ thống Sách Mềm. Trong giai đoạn đầu, Học liệu điện tử này có 6 sản phẩm chính như sau:

1. Sách giáo viên (bản điện tử)

Là phiên bản điện tử của sách giáo viên được đưa lên mạng internet giúp giáo viên dễ dàng tiếp cận, sử dụng.

2. Tư liệu giảng dạy (Powerpoint)

Là hệ thống các bài soạn điện tử Powerpoint được xây dựng bám sát theo nội dung sách giáo viên, sách giáo khoa kèm theo các hình ảnh, âm thanh, video, hiệu ứng tương tác:

- Góp phần đổi mới phương pháp dạy và học.
- Giúp giáo viên:
 - Giảm bớt thời gian, công sức chuẩn bị tư liệu bài giảng;
 - Có thêm công cụ, tư liệu trực quan, sinh động, hấp dẫn phục vụ việc giảng dạy;
 - Ứng dụng hiệu quả công nghệ thông tin vào giảng dạy.

- Giúp học sinh:
 - Hứng thú tiếp thu bài học;
 - Dễ tiếp thu bài học;
 - Nâng cao hiệu quả học tập.

3. Video tiết học (minh họa)

Một số tiết học thực tế được quay phim và dựng thành video để làm tư liệu cho giáo viên tham khảo.

4. Sách Mềm – Sách giáo viên

Là phần mềm bài soạn điện tử tương tác, được xây dựng bám sát theo nội dung sách giáo viên, sách giáo khoa kèm theo các hình ảnh, âm thanh, video, hiệu ứng tương tác, trực quan, sinh động.

- Góp phần đổi mới phương pháp dạy và học.
- Giúp giáo viên:
 - Giảm bớt thời gian, công sức chuẩn bị tư liệu bài giảng;
 - Có thêm công cụ, tư liệu trực quan, sinh động, hấp dẫn phục vụ việc giảng dạy;
 - Ứng dụng hiệu quả công nghệ thông tin vào giảng dạy.
- Giúp học sinh:
 - Hứng thú tiếp thu bài học;
 - Dễ tiếp thu bài học;
 - Nâng cao hiệu quả học tập.

5. Sách Mềm – Sách giáo khoa

Là phần mềm sách điện tử tương tác, được xây dựng bám sát theo nội dung sách giáo khoa kèm theo các hình ảnh, âm thanh, video, hiệu ứng tương tác, trực quan, sinh động.

6. Sách Mềm – Tự kiểm tra, đánh giá

Là học liệu điện tử tương tác, được chuyển thể từ các câu hỏi kiểm tra, đánh giá trọng tâm kiến thức bài học.

- Giúp học sinh tự kiểm tra, đánh giá lại kiến thức của mình sau mỗi bài học.
- Giúp giáo viên:
 - Theo dõi thành tích của mỗi học sinh hoặc cả lớp;
 - Thống kê trực quan và dễ hiểu giúp giáo viên biết cần làm việc riêng biệt với học sinh nào về chủ đề nào.

3. HƯỚNG DẪN TÍCH HỢP TÀI LIỆU ĐỊA PHƯƠNG

Với những địa phương đã biên soạn tài liệu dạy học cho môn Âm nhạc Tiểu học hiện hành, GV có thể tham khảo từ đó để vận dụng. Trường hợp chưa có Tài liệu dạy học địa phương cho môn học, GV thực hiện đầy đủ số tiết theo SGK và SGV đã biên soạn.

MỤC LỤC

	Trang
A. GIỚI THIỆU CHUNG VỀ BỘ SÁCH GIÁO KHOA CÙNG HỌC ĐỂ PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC	1
B. TÀI LIỆU TẬP HUẤN TỔ CHỨC THỰC HIỆN DẠY HỌC MÔN ÂM NHẠC LỚP 1	4
Phần một: Hướng dẫn chung	4
Phần hai: Gợi ý hướng dẫn tổ chức dạy học một số dạng bài Tổ chức hoạt động môn Âm nhạc	27
Phần ba: Các nội dung khác	30

Nhà xuất bản Giáo dục Việt Nam xin trân trọng cảm ơn
các tác giả có tác phẩm, tài liệu đã cho phép trích dẫn
trong cuốn sách này.

Chịu trách nhiệm xuất bản:

Chủ tịch Hội đồng Thành viên NGUYỄN ĐỨC THÁI
Tổng Giám đốc HOÀNG LÊ BÁCH

Chịu trách nhiệm nội dung:

Tổng biên tập PHAN XUÂN THÀNH

Biên tập nội dung: CAO TUYẾT MINH

Biên tập mỹ thuật: BÙI QUANG TUẤN

Thiết kế sách: THÁI MỸ DUNG

Trình bày bìa: BÙI QUANG TUẤN

Sửa bản in: CAO TUYẾT MINH

Chế bản: CÔNG TY CỔ PHẦN ĐẦU TƯ VÀ PHÁT TRIỂN GIÁO DỤC HÀ NỘI

Địa chỉ sách điện tử và tập huấn qua mạng:

- Sách điện tử: sgkphattriennangluc.vn
- Tập huấn online: sgkphattriennangluc.vn/taphuan

**Bản quyền © (2019) thuộc Nhà xuất bản Giáo dục Việt Nam và
Công ty cổ phần Đầu tư và Phát triển Giáo dục Hà Nội.**

Xuất bản phẩm đã đăng kí quyền tác giả. Tất cả các phần của nội dung cuốn sách này đều không được sao chép, lưu trữ, chuyển thể dưới bất kì hình thức nào khi chưa có sự cho phép bằng văn bản của Nhà xuất bản Giáo dục Việt Nam và Công ty cổ phần Đầu tư và Phát triển Giáo dục Hà Nội.

**TÀI LIỆU TẬP HUẤN TỔ CHỨC THỰC HIỆN DẠY HỌC THEO SÁCH GIÁO KHOA MỚI
MÔN ÂM NHẠC 1 - BỘ SÁCH CÙNG HỌC ĐỂ PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC**

Mã số:

In bản, (QĐ) khổ 19 x 26,5 cm.

Đơn vị in: địa chỉ

Cơ sở in: địa chỉ

Số ĐKXB:/CXBIPH/...../GD.

Số QĐXB: /QĐ - GD - HN ngày ... tháng ... năm 20...

In xong và nộp lưu chiểu tháng ... năm 20...

Mã số ISBN: